

VÄRDEBESKRIVNING

Område av riksintresse för naturvård i Dalarnas län

Datum: 2003-12-19

Områdesnummer: NRO 20 088

Områdesnamn: Gärdsjöbyarna-Västra Born

Kommun: Rättvik (2031)

Kartblad: 14FSV

Area: 655 ha

Naturgeografisk region: 30a Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden.

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder.

Landskapsformer: Vågig bergkullterräng.

Riksvärde:

Odlingslandskap	Slätteräng
	Naturbetesmark
	Fauna
	Flora
Myrkomplex	

Värdeomdöme: Odlingslandskapen är på flera sätt representativa för Siljansbygden med lång kontinuitet. I synnerhet Gärdsjöindorna utgör ett värdefullt och mångsidigt ekosystem med hög diversitet och många biotyper av betydelse för växt- och djurliv. En sällsynt och krävande flora och fauna påträffas således. Faunan hyser bl.a. flera uggle- och rovfågelsarter. Myren i söder har inslag av opåverkat rikkärr.

Huvudkriterier: A, C, D

Stödskriterier: Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet, funktion, nyckelområde.

Förutsättningar för bevarande: Värdena reduceras av omförande av löv- till barrskog. För bevarande krävs fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark,

energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar, vägdragningar.

Säkerställande: Området omfattas av MB 4 kap 2 §.

Områdets huvuddrag: Odlingslandskapet utgörs av två separata områden, ett omfattande bl.a. Gärdsjöindorna, söder om Ingels samt ett mindre område, Västra Born, nordost om samma by.

Gärdsjöindorna är ett förhållandevis stort, och genom förekomsten av kalk och skiffer i berggrunden, bördigt jordbruksområde. Lindorna kantas av de långsträckta byarna Övre och Nedre Gärdsjö. Landskapsbilden skiljer sig markant i norra och södra delen.

Norra delen av Gärdsjöindorna är ett öppet och svagt välvt åkerlandskap med en vidsträckt landskapsbild, avbruten av brukningsvägar, odlingsrösen och en liten åsformad rygg med torrängar. I norr finns en artrik kalkfuktäng som betas.

Södra delen utgörs av ett småbrutet mosaiklandskap, där åkerlappar omväxlar med skogsdungar, nedlagda åkrar och påfallande många ängslador. Fragment av de gamla betes- och slåttermarkerna med dess värdefulla flora finns också kvar. Älg och rådjur förekommer rikligt, liksom en bred uppsättning fågelarter med flera ugglor och rovfåglar.

Handskflyten, längst i söder, är ett myrkomplex med inslag av rikkärr. Myren ligger på gränsen mellan granit- och silurkalkberggrund och erhåller kalkhaltigt vatten av floran att döma. Myren är också av ornitologiskt intresse genom närheten till Gärdsjöindornas värdefulla fågelmarker.

Odlingslandskapet vid Västra Born utmärks av en småkuperad, svagt välvd topografi med en central höjdpunkt, samt en öppen och solig karaktär med endast ett fåtal träd. Odlingarna har anlagts på en kulle med revkalk av Bodatyp. Kring högsta punkten förekommer kalkblottningar och åtskilliga odlingsrösen i åkrarna.

Två mindre lokaler uppvisar en exklusiv kalkkrävande flora med arter som guckusko, jämtstarr och blodnycklar.

Anmärkningar: Området berörs av riksintresse för friluftsliv, Siljanområdet. Övre och nedre Gärdsbyn är utpekade som riksintresse för kulturmiljö.

Området har objektnr 54, klass I, i länets naturvårdsprogram. Det ingår som objekt nr 43 och 59, klass I, i länsstyrelsens översiktliga naturinventering för Rättviks kommun, samt som objekt nr 13 och 21 i länets bevarandeprogram för värdefulla odlingslandskap.

Referenser:

Länsstyrelsen i Kopparbergs län, 1982: *Översiktlig naturinventering i Rättviks kommun*, Naturvårdsenheten 1982:3.

Länsstyrelsen Dalarna, 1993: *Dalarnas ängar och betesmarker*.

Miljövårdsenheten 1993:1.

Länsstyrelsen Dalarna, 1994: *Värdefulla odlingslandskap i Dalarna*.

Länsstyrelsen 1994. Falun.

Rynéus, T, 1988: *Naturvårdsprogram för Kopparbergs län*. Länsstyrelsen 1988:1.